

Ülly Enn
Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

Meie 01.04.2024 nr 11-3.1/1558-1

**Komisjoni valge raamat
kahesuguse kasutusega
tehnoloogiaga seonduva teadus- ja
arendustegevuse toetamisest**

Austatud proua Enn

Riigikantselei 12.02.2024 resolutsiooni alusel saadame Rahandusministeeriumi sisendi kahesuguse kasutusega tehnoloogia alasele teadus- ja arendustegevusele antava toetuse tõhustamise poliitikavariantide valge raamatu kohta (COM(2024) 27).

Variant 1 (2021-2027 kehtivate fondimääruste raames kasutada oleva eelarve võimalikult ratsionaalsete lahendusvõimaluste kasutamine veel pidamata taotlusvoorudes) saame toetada, see annaks MFF 2028+ ettevalmistamise eel ühelt poolt loodetavasti tulemusi senisest enamate/mitmekesisemate kahese kasutusega projektide toetamisel (nii Euroopa Horisondi kui EDF osades) kui teiselt poolt ka täiendavaid kogemusi edasiseks, 2028+ perioodi ettepanekute väljatöötamiseks ja läbirääkimisteks. Selle variandi elluviimine ei välistaks ka edaspidiseks jätkamist kummagagi variantidest 2 ja 3.

Komisjon viitab valges raamatus ka võimalusele töötada välja edasisi juhendmaterjale kahese kasutuse potentsiaaliga tehnoloogiate teemal aitamaks kaasa spetsiifiliste riskide tuvastamisele ja ennetamisele nii ametkondade kui teadusorganisatsioonide poolt. Niisugused juhised võiksid aidata kaasa välja töötamisel olevatele tehnoloogilistele lahendustele võimalikult mitmekesisest edasiste kasutusvaldkondade leidmisel ja sisse töötamisel, vältides samas täiendavate riskide tekitamist EL julgeolekulukorrale.

Variant 2: Euroopa Horisondi programmi spetsiifilistes osades, milles kahese kasutusega tehnoloogiate arendamise potentsiaal on suurim, fookuse laiendamine üksnes tsiviilkasutuselt ka muule kasutusele. Selliselt loodaks võimalused ka kahese kasutusega tehnoloogiatele neist programmi osadest toetust taotleda ja saada: Euroopa Horisondi raames välja töötatavate lahenduste edasiarendamist vastavalt tsiviil- või kaitseotstarbelisteks rakendusteks saaks sel juhul toetada kas Horisondi muudest osadest või EL kaitsefondist.

- Sellise lähenemise väljatöötamisel on vaja eelhinnata koostööteiste, otseselt või kaudsemalt seotud EL eelarve fondidega ning pidada eelhindamise tulemusi silmas nii Horisondi kui teiste fondide määruste/tingimuste eelnõude välja töötamisel 2028+ perioodiks;

- EL tuleviku vajaduste võimalikult laiapindseks rahuldamiseks kahese kasutuse mõlemal suunal tuleb leida lahendusi, et sedalaadi tegevustes osaleksid nii varasema „EL 15“ kui „EL 13“ arendajad. Kaitsevaldkonnas NATO-ga koostööd silmas pidades oleks mõistlik kaaluda võtteid NATO liikmetest Euroopa Majanduspiirkonna riikide osaliste kaasalöömise ergutamiseks nii, et see ei oleks käsitletav nende „positiivse diskrimineerimisena“;
- kolmandate (nii EL kui EMP väliste) riikide osalistele sellistes tegevustes osalemise võimaldamisel tuleb hoolikalt jälgida turvalisuse ja julgeolekuriskide vältimise nõudeid;
- komisjon peaks välja pakkuma lahendused mitmest EL programmist uute tehnoloogiate esialgse arendamise, testimise ja laiemaks kasutuseks edasiarendamise tarvis erinevate EL fondide toetuse kombineerimisel protsessi osaliste halduskoormuse optimeerimiseks (sh kattuvuste vältimiseks) viisil, mis võimaldaks EL finantshuve piisavalt kaitsta ning võimalikud turvalisuse riskid varakult tuvastada ja lahendada (sh tagada neis protsessides tundliku info asjakohane kaitstus).

Varianti 3 (uue eraldiseisva instrumendi loomine EL eelarves, eraldi eelarve ning tingimustega) **pigem ei toeta, kooskõlas MFF 2028+ lähtekohtade eelnõuga** (millele RM on saanud esialgselt kommentaaride ringilt teiste ametkondade tagasiside): „*eelistame võimalusel olemasolevate ELi eelarve fondide kohandamist ja suurendamist, mitte uute fondide loomist (mis muuhulgas suurendaks halduskoormust taotlejatele)*“. Olukorras, kus viimaste aastate õppetunnid on näidanud EL eelarve paindlikkuse vajadust reageerimaks võimalikele muutuvatele väljakutsetele, sh kriisidele, variandi 3 kohane tegevus hoopis vähendaks paindlikkust ega ole seetõttu otstarbekas.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Martin Pöder

Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö osakonna juhataja

Priit Potisepp 5301 8156

Priit.Potisepp@fin.ee